

W 3207

ZÁHADY DĚJEPISNÉ.

ROZLUŠTUJE

VYDÁVÁ

FR. V. SASINEK.

FR. A. URBÁNEK.

SEŠIT IV.

GOTHOVÉ A VANDALOVÉ.

Nakladatel Dr. Frant. Bačkovský, knihkupec
v Praze.

Cena 20 kr.

8. / 11. 02.

43

„Svůj k svému!“

Nakladatel **FR. A. URBÁNEK**, český knihkupec

v Praze, na Ferdinandské třídě v č. 25. n.

Prvý český závod hudební. — Prvá česká půjčovna hudebnin.

Hudební dodavatel kr. z. Národního divadla.

Slováci a svoboda. Pravda a poesia. Víše Veteran. (Zvláštní otisk zo „Slovenských Pohľadov“ roč. 1886.) Cena 80 kr.

Arpád a Uhorsko. Pojednává Fr. V. Sasinek. Cena 30 kr.

Život sv. Cyrilla a Methoda, apoštolov slovanských. Napísal Fr. V. Sasinek, vydal Martin Kollár. Cena 10 kr.

Sv. Method a Uhorsko. Pojednává Fr. V. Sasinek. Cena 15 kr.

Die magyarische Staatsidee, Kirche und Nationalität in Ungarn. Geschildert von einem Slovaken. Cena 40 kr., poštou 45 kr.

Ulfilas a glagolské písmo. Rozjímá Fr. V. Sasinek. Cena 25 kr.

Rozpravy o náboženstve vôbec. Pre slovenský katolícký ľud spísal Fr. V. Sasinek. Vydal Martin Kollár, redaktor „Katol. Novín“. Diel I. Cena 20 kr.

O církevním dějepise Slovanů. Jedna Fr. V. Sasinek. Cena 30 kr.

Aeltere u. neuere Magyarisirungs-Versuche in Ungarn mit besonderer Rücksicht auf die Slovaken. Cena 40 kr., poštou 45 kr.

O křtu Jagello-Vladislava, krále polského, v Krakově dne 14. února 1386. Napsal Fr. V. Sasinek. Cena 10 kr.

O založení biskupství latinského v Praze. Napsal Fr. V. Sasinek. Cena 20 kr.

Nejzápadnější kraje Slávů v Evropě za věku Julia Caesara dle starých spisovatelů. Prokazuje Karel Sicha, beneficiat v Eggenberku, emer. děkan a farář. Cena 25 kr.

ZÁHADY DĚJEPISNÉ.

ROZLUŠŤUJE

FR. V. SASINEK.

VYDÁVÁ

FR. A. URBÁNEK.

SEŠIT IV.

GOTHOVÉ A VANDALOVÉ.

V PRAZE 1888.

Nakladatel FR. A. URBÁNEK, český knihkupec.

== Prvý český závod hudební. ==

Dr. Frant. Bačkovský
Knihkupectví a Antikvariát
Praha, Žitná ul. č. 55 n.

Národní knihtiskárna I. L. Kobra v Praze.

Congregabit triticum suum in
horreum, paleas autem comburet.
Math. 3, 12.

Kdo pozorně, nestranně a kriticky studoval Jornanda (o. r. 552), zajisté nabyl toho přesvědčení, že jeho spis lze nejvhodněji přirovnati směsici zdravého zrna a ničemné plevy. Dosavad — bez obalu to vyslovuji — dějezpytci chápali se plevy jen proto, že podává značné látky k vyplnění papíru a lze jí zneužiti ku kažení pradějepisů Slovanů. I sám Šafařík málo studoval Jornanda, ale přece připadl na to, co z jeho pokalené studnice vyčerpali němečtí učenci sobě na prospěch, Slovanům na ujmu. Já Jornanda neodmrštují, ale v jisté míře mnoho si ho vážím, poněvadž v jeho plevách nacházím mnoho dobrého zrna k objasnění pradějepisů Slovanů ¹⁾. Jen na tom záleží, abychom očistili zdravé zrno od ničemné plevy a, odmrštíce tyto, využítkovali ono ve prospěch dějepisu slovanského. Chci toho docíliti tímto spisem, koje se nadějí, že po mně též jiní jím povzbuzeni, rozrážeti budou tmu, kterou Jornandes přispěl k náramnému zahalení —, a odhalovati budou světlo, které poskytuje Jornandes k objasnění dějepisu slovanského. Abych dosáhl žá-
doucího účelu, podám zde toliko stručný obsah jeho spisu ²⁾ pokud je nevyhnutně třeba k pravému poznání:

I. Gothů,

II. Vandalů.

¹⁾ Záhady dějepisné. V Praze 1886. II.

²⁾ Diversarum gentium Historiae antiquae. Hamburgi, 1611.
pag. 79 etc.

I. Zpráva Jornandova o Gothech.

Nad Baltským mořem, proti ústí Visly, která dělí Germanii od Scythie, leží veliký ostrov Scanzie ¹⁾. Po straně jsou Ostrogothové, Suethidi a Dani. Z té části ostrova, která se jmenuje Gothiscanzia ²⁾, pod králem Berichem vyšli Gothové a přeplavivše se na dvou lodích přistáli na břeh, kde bývali Vlmerugové ³⁾. S těmito svedli bitvu a zahnali je z jejich sídel, připojivše sobě Vandaly. Když se zde rozmnožili, Filimer, Godarikův syn, který po Berichovi byl pátým králem, sebral Gothy a táhl přes Vislu do Scythie ⁴⁾. Na neštěstí jejich prolomil se pod nimi most, tak že jen polovice přešla na druhou stranu do Scythie, a to do krajiny bahnisté, kterou Scythové nazývali Ouin ⁵⁾. Zde svedli bitvu se Spaly a zvítězili. Odtud jako vítězi dali se na pochod na druhý konec Scythie, která sousedí s Černým mořem. Zde vedle Moeotu měli krále Filimera, potom pak v Dacii, Thracii a Moesii Zamolxa učence, před kterým první byl Zeuta, druhý Dicineus. Třetí sídlo Gothů bylo nad Černým mořem. Rozdělení byli dle rodů: Wesegothi poddání byli rodu Baltů, Ostrogothi Amalům.

Jornandes, podav takovou zprávu o přestěhování se Gothů, vypráví o někdejších Getech, aby pak tyto uvedl do jakéhosi spojení s oněmi, vyblouznil jakousi genealogii králů z rodu Amalů nad Černým mořem a rozdělení Gothů na východní (Ostrogotha) a západní (Wesegotha). Potom děje

¹⁾ Rozumí Skandinavii.

²⁾ Rozumí se Sconia, Gothland.

³⁾ Dle Tacita Lemové a Rugové mezi ústím Visly a Labe.

⁴⁾ Scythii, Sarmacii a Sclavinii stotožňuje. Záhady dějepisné. II, 21.

⁵⁾ Ouin v mluvě Scythů znamenalo: „tremulae circumiecta voragine paludes.“ Taková třasoviska jsou — prý — Sasům Ouwe. *Diversarum gentium Historiae antiquae* pag. 150.

Ostrogothů stotožňuje s výbojnými výlety Getů přes Dunaj do Moesie a Thracie, počínajíc s Filippem, králem macedonským.

Když se, římským zlatem jsouce uplacení, Ostrogothové navrátili do vlasti, nastala jim vojna s Fastidiem, králem Gepidů.

O původu Gepidů vybásnil Jornandes tuto rozpravu: Když se Gothové stěhovali z Gothiscanzie, jedna jich část, která se plavila na třetí lodi, opozdila se. Za tou příčinou tito Opozdilci nazváni byli Gepanta poněvadž gothské *ge-panta* znamená lenivého a zpozdilého¹⁾. Zůstali potom tam na ostrově Visly, který dle nich dostal jmeno *Gepidos*²⁾.

Svrchujmenovaný král Fastida³⁾, rozmnoživ národ, rozšiřoval hranice své vlasti; Burgundiony téměř dokořán vyhubil a mnohé jiné národy pokořil. Dal se do vojny i se svými pokrevnými Gothy. Král Ostrogotha, který ještě tehdy panoval jak nad Ostrogothy tak nad Wesegothy, svedl s ním bitvu u města Galtis na řece Auchu⁴⁾ a porazil jej, tak že Fastida s hanbou navrátiti se musel do své vlasti.

Po smrti Ostrogothy Criva rozdělil vojsko na dvě; jednu část poslal drancovat Moesii, s druhou sám překročil Dunaj u Novi⁵⁾. Odtud před Deciem císařem stáhl se Criva k Balkánu a jal se obléhati Filippopol. Tak opět děje Gothů stotožniv s dějinami Getů, vypráví o vojnách proti Římanům; zejména, že Gothové Konstantinovi Velkému nápomocni byli

¹⁾ V gothském sv. Písmě „piger, tardus“ přeloženo na „latai“, nikoliv na „gepanta.“

²⁾ Zde jistě Gepidii zmátl s Japidií na Adrii.

³⁾ Při jménech *Gepides* a *Fastida* bezpochyby si popletl koncepty. *Fastidium*, *taedium* zaměnil s *Gepanta*, které se v gothčině nenachází.

⁴⁾ Dosavad nikdo nebyl s to, aby vysvětlil, kde bylo město Galtis a řeka Auchu.

⁵⁾ Nynější Isakči. Slovenský Letopis. VI, 21. n. 7.

i v zakládání města Konstantinopoli a ve vojně proti Liciniovi. Gothové totižto učinivše smlouvu s Konstantinem poskytli mu 40.000 mužů, kteří dosavad (do r. 552) se jmenují *Foederati*.

Po smrti Ararika a Aorika kraloval Geberich, který u řeky Maroše tak porazil Vandaly, že tito s přivolením císaře Konstantina přestěhovali se do Pannonie ¹⁾.

Po Geberichovi panoval Hermanrik z rodu Amalů, maje pod svou vládou Gothy, Scythy, Thuidy v Auxis, Vasinabronky, Merens, Mordensimnis, Caris, Rocas, Tadzans. Athual, Navego, Bubegenty a Koldy ²⁾; potom podmanil si Heruly, Venety a Haesty, tak že panoval nad všemi národy Scythie a Germanie. Mezitím, když vypukla vojna proti Hunům, Hermanrik umřel: ale Hunové podrobili sobě Ostrogothy, kteří tím byli zeslabeni, že Wesegothové již se byli od nich odloučili a s přivolením císaře Valenta v pobřežné Dacii, Moesii a Thracii se osadili, majíce nad sebou své vojevody: Fridigerna, Alatheia a Safraxa. Když však nedostávali od císaře Valenta platu a potravy, vzbouřili se. V té vzpouře zahynul i Valens. Po jeho smrti Theodosius sice vyhnal je z Thracie: ale oni potom vrhli se na Illyrikum a Pannonii, tak že císař Gratian učinil s nimi smlouvu, kterou potom i císař Theodosius schválil. Od té doby, zejména po smrti svého krále Athanarika, byli Wesegothové opět „*Foederati*“ Římanů a spoluválečníky jejich proti Eugenovi, který po zavraždění Gratianově vzbouřil se v Gallii proti Theodosiovi.

Po smrti Theodosiově, když se Wesegothům na poplatku ujímalo, vyvolili si Alarika za krále a přes Pannonii a Srēm táhli k podmanění Italie. Honorius císař, aby je odvrátil od Italie, odstoupil jim Gallii a Hispanii; s čím Gothové

¹⁾ Nikoliv! Stalo se to r. 280 po Kr. za Proba.

²⁾ Ta jména každý kodex jinak uvozuje.

byli uspokojeni. Mezitím, když již táhli do Gallie, Stiliko u Polentie je přepadl. Gothi, porazivše ho, vrátili se nazpět a obořili se opět na Itálii, ano i na samý Řím; a dále se berouce, přes Sicílii chtěli se dostat do Afriky: ale nešťastná plavba je odstrašila. V tom náhle umřel Alarik. Jeho nástupce Athaulf vrátil se do Říma a vzav si Alarikovu sestru Placidii za manželku, odtáhl do Gallie a odtud činil výbojné výlety do Hispanie, aby i tuto sobě podrobil. V tom po jeho smrti pokračoval i Valia. Jeho nástupcem stal se Theoderik, proti kterému Římané, porušivše smlouvu, majíce Huny na pomoc, táhli do Gallie: ale před započatím bitvy smířili se. S tím nebyl spokojen Atila a předsevzal si, že i Římany a Wesegothy sobě podmaní. Z toho povstala válka na polích Katalaunských. Na jedné straně byli Aëtius s Římany a jinými odevšad sehnanými národy, Theoderik s Wesegothy a Sangiban s Alany; na druhé straně Atila s rozličnými národy, zejména s Ostrogothy pod Valemírem, Theodemírem a Videmírem, a Gepidy pod Ardarikem. Nastala strašná srážka, v níž hned na začátku padl Theoderik, a jeho nástupcem stal se jeho syn Thorismund, který na podvodnou radu Aëtiovu vrátil se do Gallie.

Když Atila táhl do Gallie, aby si tam nejprve podmanil Alany nad Ligerou, Thorismund zavčas jej předešel a Huny od Alanů vítězně odrazil. Po jeho smrti stal se králem Wesegothů Theoderik II., jeho bratr.

Obraťme nyní zřetel na Ostrogothy. Tito, ačkoliv měli svého krále, stáli přece pod vládou Hunů a na polích Katalaunských s nimi bojovali proti Wesegothům.

Po smrti Atilově jeho synové chtěli mezi sebe podělití země, kterými byl vládl otec: ale tomu se vzepřeli poddaní národové, a tak z říše Atilovy povstaly nové krajiny. Gepidové ovládali Dácii (Sedmíhradsko), ale Pannonii Ostrogothové, majíce nad sebou Valemíra, Theodemíra a Videmíra. S kterými když císař obnovoval smlouvu, Theodemír dal

syna svého Theoderika jako záruku smlouvy císaři Lvovi, který se postaral o jeho další vychování.

Po smrti Valemírově Theodemír a Videmír, aby dali lidu svému příležitost ku kořisti, na tom se ustanovili, že Videmír udeří do Italie, kde panoval císař Glycerius, ale Theodemír do Illyrika a Thracie. Glycerius uplatil Videmira II., který právě po smrti svého otce nastoupil, a přemluvil jej, aby se přenesl do Gallie a Ostrogothy své osadil vedle Wesegothů. Theodemír tak výbojně si počínal před i za Balkánem, že i Thessaloniku ohrožoval a přinutil císaře ke smlouvě, dle které Ostrogothové podrželi Ceropellu, Europu, Medianu, Petinu, Bereum a Sium.

Nástupcem Theodemírovým byl Theodorik. Ačkoliv císař Zeno měl jej u svého dvora ve veliké vážnosti, přece zatauživ po válečném štěstí, odebral se do Illyrika, sebral Ostrogothy a přes Srēm a Pannonii táhl do Venetska, na polích Veronských porazil Odoakra, vtáhl do Italie a složiv kroj ostrogothský oblékl se v oděv královský. Aby se upevnil na trůně, vzal si Audefledu, dceru Lodoina, krále franského, za choť; pak své dcery, Theudigothu a Ostrogothu vdal za Alarika, krále Wesegothů, a za Sigmunda, krále Burgundů¹⁾; svou pozdější dceru Amalasuenu za Eutharika z rodu Amalů; svou sestru Amalafredu za Trasemunda, krále afrických Vandalů; svou vnučku Amalaburgu za Hermenfrida, krále Dvorinků (Thuringů). Manželství však, ve které byl všel s dcerou krále franského, nezabezpečilo mu pokoje, poněvadž Frankové neustávali dorážeti na jihovýchodní Gallii, kde Theoderik vedle Wesegothů byl v držení jedné části Gallie.

¹⁾ Unam dedit, nomine Arevagni, Alarico, regi Wisigotharum in Gallia, et aliam filiam suam, Theodegotham, Sigismundo, filio Gundebadi regis. Migne: Patrol. lat. tomo 71. p. 235. n. Ona Arevagni jmenuje se též Ultrogotha, poněvadž byla dcerou italských Gothů, bydlivších za (*ultra*) Pyreneji.

Toť zpráva Jornandova o Gotech, pokud ji třeba míti na zřeteli při tomto pojednání.

Kdo se neváže na slova Jornandova, ale kriticky zkoumá i obsah jeho rozpravy i poměr její k jiným pramenům dějepisným, tomu jest uznati, že Jornandes skutečně zrno s plevami, pravdu se lží pomíchal. Buď uveden byl v omyl nesprávným jmenem Gothů, aneb schválně své blouznění položil na základ nesprávného jmena Gothů.

Starý věk znal při Dunaji jen Gety, nikoliv Gothy; až na počátku křesťanského letopočtu někteří dějepisci svévolně psali *Gothi* a *Γοθοι* místo *Getae* a *Γήτης* ¹⁾. Jornandes buď nenahlížel aneb tendenčně nechtěl nahlédnouti nesprávného psaní *Gothi* místo *Getae*, a tím dopustil se náramného porušení dějepisu; neb: a) jmeno podunajských Getů stotožnil s jmenem švédodánských Gothů ²⁾; b) Danii zaměnil s Dacií, poněvadž někteří staří spisovatelé místo Danie psávali Dacií ³⁾; c) stěhování se Gothů z nadvislanské Scanzie čili Skandinavie do Danie ⁴⁾ zaměnil se stěhováním se Gothů ze švédodánského Gothlandu (Gothiscanzie, Sconie) do naddunajské Dacie ⁵⁾; d) aby švédodánské Gothy stotožnil s naddunajskými Gety a německou národností oněch přenesl nejen na naddunajské Gety, ale i na Gepidy, zaobalil stěhování jejich

¹⁾ Migne: Patrol. lat. tomo 31. pag. 728.

²⁾ Na náhrobníku Childeberta, krále franského, stojí nápis: Francorum rector, praeclarus in agmine ductor, Cuius et Allobroges metuebant solvere leges, Dacus et Arvernus, Britonum rex, Gothus, Iberus, Hic situs est, dictus rex Childebertus honestus.

³⁾ Srov. předešlou poznámku. Bielowski: Mon. Pol. Hist. I, 905.

⁴⁾ Haec (Scanzia) a fronte posita est Vistulae fluvii. Jornandes. O stěhování se Gothů ze Skandinavie do Danie jedná obšírně Saxo Gramm.

⁵⁾ Nam hodie illic, ut fertur, Gothiscanzia (=Gothi—Sconia) vocatur. Jornandes.

do takové dětské bájky, kterou přijmouti může za svědectví historické jen duch až příliš obmezený. Ať byly ty lodi jakkoliv veliké, kdož uvěří, že na dvou lodích přeplavil se takový zástup, kterýby byl býval s to, aby zahnal Lemovce a Rugy z jejich sídel a obsadil je? Která historická geografie zná Spaly na pravé straně Visly? Když se přes most přepravila jen polovice vystěhovalých Gothů, druhá však nikoli: kam se tato poděla? Zdaliž potom od ústí Visly až k Černému moři nebylo národů, s kterými by se byli museli potýkati, aby se od ústí Visly až k Černému moři prodrali? Kdo kdy z geografů zná v ústí Visly ostrov *Gepidos*? Když Gepidové tam zůstali, jak a kdy se odtud dostali do Sedmihradska? Jako nabyli Gepidové jmena od gothského slova *gepanta* (tardus, piger), když v německogothském sv. Písmě není žádného *gepanta*, nýbrž *latai* (tardus, piger)?

To, co Jornandes píše o stěhování Gothů z Gothiscanzie, nejen nemá pro sebe žádného staršího historického svědectví, ale i protiví se svědectví bezpečných pramenů historických. Kde pak vzal Jornandes tu genealogii králů gothských? Jornandovi současný a přesnější dějepisec, Procopius Caesariensis, ačkoliv též užívá zpotvořeného jmena *Gothi* místo *Getae*¹⁾, následuje Herodota (r. 444 př. Kr.), klade je nad Moeotis²⁾ a neblouzní o jejich stěhování z Gothiscanzie; až pozdější dějepisci nekritičtí brali své zprávy o Gothech (Getech) z kalu Jornandova.

Jornandes čerpal zprávy o Gothech (= Getech) z Orosia ale Orosius nejen že nic nemá o stěhování Gothů (Getů) z Gothiscanzie, nýbrž podobně jako Procopius Caesariensis

¹⁾ Někde užívá i *Getae*. Hist. Gottorum etc. Hugonis Grotii p. 207.

²⁾ Ib. pag. 419.

má je za národ* velký a předhistorický ¹⁾. Z této příčiny darmo si němečtí učenci tím lámou hlavu, jakby to blouznění Jornandovo srovnali s chronologií. Do rámce chronologického lze vřaditi jen děj skutečný, nikoliv lež.

Škoda, že i Šafařík sedl na lep německým dějezcům (?), chtěje brániti blouznění Jornandova tím, že i klassikové znají Gothy nad Vislou pod jmenem *Gotones* a *Gutones* ²⁾: však toto zakládá se jen na podobě jmena *Gotones* a *Gothi*, nikoliv na nějakém svědectví historickém, kterému by bylo rozuměti o Jornandových Gothech. Štěstí, že Tacitus poznal o Gotinech v Karpatech, že mluvili jazykem galským: kdyby toho nebyl učinil, ještě i tyto Gotiny byli by vyhlásili za německé soukmenovce Gothů Jornandových. O Gotonech a Gutonech oněch správněji jednal Šembera, dokázav, že se jimi rozuměli Godančané v Gdansku ³⁾. Tím více pochybil Šafařík, když veden německou bludičkou napsal, že přistěhování Gothů k Černému moři událo se o. r. 182—215 po Kr., poněvadž od té doby se čte o častých jejich vpádech do římské říše. To znamená dělati nový a od Jornanda docela odchylný dějepis. Jornandes stotožňuje své Gothy již s těmi Gety, kteří živi byli až v oné době, kdy Zamolxes a Vesoces, Dariús a Alexander, nikoli však, kdy Getové pod zpotvořeným jmenem Gothů naskytují se u spisovatelů aery křesťanské.

Co bylo příčinou, že bystrý zrak Šafaříkův nepoznal v Jornandovi přenesení dějů švédogothských z Danie do naddunajské Dacie? To je sice nesnadno uhádnouti, však jednu příčinu tuším. Buď neměl aneb sobě nepovšiml úpl-

¹⁾ Modo autem Getae illi, qui et nunc Gothi, quos Alexander evitandos pronunciavit, Pyrrhus exhorruit etc. Migne: Patrol. lat. tomo 31. p. 728.

²⁾ Starožitnosti. II, 465.

³⁾ Západní Slované. Vídeň, 1868. str. 93.

nějšího textu „písň anglosaského poutníka,“ poněvadž nepodal z něho právě toho, co je k poznání Jornanda nejhlavnější ¹⁾). Hlavním hrdinou Jornandovým je Hermanrik, a hle, anglo-saský poutník klade jeho království nad Angly na východ a jmenuje ho králem Gotů ²⁾): tedy kraloval v Danii, nikoliv v naddunajské Dacii; jeho

„szybkie wojska twardym mieczem
Kolo puszczy Wislańskiej bronić miały
Starej stolicy ludziom Etlowym,“

nikoliv kdesi mezi Karpaty a Černým mořem, jak to podání zpotvořil Jornandes.

Ten jistý anglo-saský poutník připomíná dále

„i Ostgota
Mądrego i dobrego, ojca Unwena“;

což nás vede k tomu poznání, že tam ve Švédo-Gothii (Gothlandě) povstal rozdíl mezi West-Gothií a Ost-Gothií, jak to zřetelně o Danii poznačil Adam Bremenský ³⁾, nikoliv v Dacii, jak blouzní Jornandes. Orosius a Sv. Řehoř Turonský znají na Dunaji jen Gothy, Procopius Caesariensis jen Gothy a Visigothy. Proč i sam Jornandes jednu část Gothů jmenuje Wesegothy, nikoliv Westgothy, jestli *West* má býti podkladek rozdílu mezi Ost-Gothi a West-Gothi? Proč Sidonius je jmenuje Vesy ⁴⁾, ale ne West-Gothy? Hledejme vysvětlení v samém Jornandovi.

Když Hermanrik — jak jsme viděli — náleží do Danie, tedy ničemným výmyslem je i válka Hunů proti jeho naddunajským Ostrogothům i odloučení Westgothů od nich.

¹⁾ Starožitnosti. II, 703.

²⁾ Bielowski: Mon. Pol. Hist. I, 5—10.

³⁾ Ex ipsis populis Suediae proximi ad nos habitant Gothi, qui occidentales dicuntur: alii sunt orientales. Verum Westragothia confinis est provinciae Danorum, quae Sconia dicitur. Deinde Ostrogothia protenditur juxta mare illud, quod Balticum vocant, usque ad Bircam. Migne: Patrol. lat. tomo 146. p. 639.

⁴⁾ Hist. Gotthorum etc. ab Hugone Grotio in Prol. p. 46.

Staří Getové obývali na obou březích dolního Dunaje, v tak řečené Moesii aneb v pobřežní Dacii (*Dacia ripensis*). Zná je tam i Jornandes a jejich vlast tak popisuje, jak to přiměřeno je Besům¹⁾: byli to tedy *Βεσοι*, u Sidonia Vesae, Beso-Getae čili Veso-Getae, nebo obojí způsob lze vyčísti z řeckého *Βεσο-Γήτης*. Byli-li již Veso-Getové v Moesii (*Dacia ripensi*) předtím domorodci: proč by jim bylo — dle Jornanda — teprve od císaře Valenta († 9. srp. 378) prositi dovolení, aby se směli osaditi *in Moesia et Dacia ripensi*? Nejednalo se o Moesii mezi Dunajem a Balkánem, nýbrž i o Thracii mezi Balkánem a aegejským mořem²⁾. Děj byl tento: Když Hunové stíhali Gety nad-dunajské, hrnuli se tito za Dunaj do Moesie a tak se stali též Beso-Gety. Ježto přeplnili počet domorodného obyvatelstva, toto, od krále Athanarika ještě i pro náboženství pronásledované, žádalo Valenta, by se směli přes Balkán přesídliti do Thracie. Tak povstali Beso-Getové i v Thracii³⁾.

Je pravda, že Procopius Caesariensis a jiní po něm jmenují je Wisigothy, ne Wesegothy, to však nepůsobí pražádné obtíže. Wese-Gothi povstalo z *Βεσε-Γήτης*, Wisi-Gothi z *Βήση-Γήτες*; v obou jmenech je význam balkánských Horalů⁴⁾.

Německost Jornandových Gothů zakládají hlavně na Ulfilově sv. Písmě, které se vykazuje starou němčinou. Je pravda, že Ulfilas⁵⁾ sestavil abecedu gothskou (vlastně get-

¹⁾ Ulfilas a glagolské písmo. V Praze, 1887. str. 43.

²⁾ S. Hieronymus ap. S. Gregor. Tur. Migne: Patrol. lat. t. 71. p. 180. Isidori Chron. Goth. Diversarum gentium ant. hist. p. 166. Migne: Patrol. lat. tomo 31. p. 551.

³⁾ Gotthorum, Bessorum ... exercitus orientis .. ab Anastasio imperatore mittitur (adversus Persas). Theophanes ap. Migne: Patrol. graeco-lat. tomo 108. p. 347.

⁴⁾ *Βησσα*, Waldschlucht, úžlabina; *βησσης*, waldig, hornatý.

⁵⁾ U Theophana Eufilas. Vše na to poukazuje, že Eufilas je onen Theufilos, který r. 337. podepsal usnesení círk. sněmu

skou) a do gothčiny (vlastně getčiny) přeložil sv. Písmo: ale kde je jaké svědectví, že to tak řečené gothské sv. Písmo je ono, které bylo dílem Ulfilovým? Mluva jeho je švédogothská a nález starých kodexů jeho stal se ve Švédsku: zdaliž to nepoukazuje na to, že kolébka německo-gothského sv. Písma je ve Švédogothii? I sám Jornandes na to poukazuje, poněvadž dvakráte vzpomíná Ufila a jeho sv. Písma: jednou v naddunajské (sedmihradské) Dacii, podruhé v Moesii (*Dacia ripensi*). Jornandes — jako jsme svrchu viděli — do naddunajské Dacie vpletl to, co náleželo do Danie: tedy i švédogothské sv. Písmo omylem aneb zlovolně položil do naddunajské Dacie, kdežto původ jeho měl položit do Danie. Správně jedná jen na druhém místě, kde praví, že Ufilas vynášel abecedu a přeložil sv. Písmo pro Wesegothy čili Besogety. U těchto skutečně nalézáme besskou bohoslužbu ¹⁾, která předpokládá i besské litery i sv. Písmo; a nepochybují, že Ufilovo dílo beso-getické bylo to, které je známo pod jménem slovansko-glagolského písma.

Působení sv. Jana Zlatoústého na Slovanů není dostatečně uváženo a objasněno, a to proto, že Slovanům nepřející učenci (?) svlekli Gety, Thraky, Sarmaty a Scythy z roucha slovanského. Sv. Jan († 14. září r. 407.) staral se nejen o slovanské naddunajské Sarmaty a Scythy, ale i o poddunajské Thraky a Gety; zejména pro tyto, valným počtem přebývající v Cařihradě, ustanovil zvláštní getské duchovenstvo, vykázav pro getskou bohoslužbu i jeden chrám, aby

nicejského asi takto: „+Ευφιλος“, co dle latinského starého obyčeje znamená: „Item Euphilus“ (Const. Porph. ap. Migne: tomo 102. p. 1255). Přepisovatel ten křížek pokládal za literu T, a tak z Eufilos povstalo Teufilos.

¹⁾ Srov. můj spis: Ufilas a glagolské písmo. V Praze 1886. str. 46. Slovenský Letopis. V, 90.

tím arianští Getové opět získáni byli katolické církvi¹⁾. Jestliže to byli němečtí Gothové, tedy sv. Jan Zlatoústý ustanovil pro ně katolickou německou bohoslužbu, aby je odvrátil od německé arianské bohoslužby: komu však do-
savad napadlo tvrditi, že byla kdysi německá i arianská i katolická bohoslužba? Uvážíme-li však, že pod zpotvoře-
ným jménem Gothů rozumí se slovanští Getové²⁾, rozední se nám před očima, a v té gothské — vlastně getské — bohoslužbě uznáme prastarou slovansko-glagolskou bohoslužbu, které dalším pěstovatelem byl sv. Hieronym³⁾. O něm za-
chovalo se i to podání, že byl v Cařihradě⁴⁾, kde se tedy s glagolskou bohoslužbou obeznámiti mohl.

Konečně, že pod naddunajskými a poddunajskými Gothy nemáme rozuměti Gothy z Danie, nýbrž slovanské Gety na Dunaji, poznati lze z toho, že vážné spisy ještě i tehdy jmenovali je Gety⁵⁾, když jiní přikládali jim nepříslušné jméno Gothů, a písmo Ulfilovo jmenováno bylo getským⁶⁾,

1) Výbor ze spisů Jana Zlatoústého. V Praze, 1885. str. 16. Pelesz: Geschichte der Union. Wien, 1878. S. 43 & 44. Slovenský Letopis. V, 96.

2) Item rursus ab oriente incipiendo versus meridiem provinciae Germaniae sunt: Cracovia, Polonia, Bohemia, Sclavonia, quae provinciae omnes utuntur lingua Gothica vel Sclavonica. Gobelini Personae I. aetas mundi c. 5. Srov. Bielowski: Mon. Pol. Hist. I, 320. n. 2.

3) Ulfilas a glagolské písmo. V Praze, 1886. str. 45.

4) Slovenský Letopis. V, 96. Migne: Patrol. grae. tomo 158. pag. 1060.

5) Král Theoderik nazývá se „decus Getarum“. Sollius Apol. Sidonius ap. Hug. Grotium pag. 80. Geticam gentem Gotthos esse aiunt. Verba vaticinii (Sibyllae) sic habent (ib. pag. 207):

„Quinto mense novus Caesar tibi Roma, nec ultra
Experiere Getas.“

6) Tak v jednom starožitném kodexu (Diversarum gentium antiquae historiae pag. 156.) k vynálezci liter čítá Ulfila takto:
„Ulfila promsit Getarum quas videmus ultimas.“

ano i sám Jornandes spisu svému dal nápis: „de rebus Geticis.“

Aby se však nikdo nedomníval, že zamlčuji Ammiana Marcellina, který potvrzuje zprávu Jornandovu o králi gothském Hermanrikovi, proti kterému bojovali Hunové s Alany ¹⁾, pravím, že jí nezamlčuji, ale jen přiměřeně vysvětluji; ano více připouštím nežli Grimm, který Hermanrika považuje za osobu báječnou, nikoli za dějepisnou, skutečnou ²⁾. Dle mého mínění Jornandes čerpal zprávu svou z Ammiana Marcellina, ale jako mnohé jiné tendenčně ji překroutil, jen aby německé Švédo-Gothy umístil v naddunajské Dacii. Přirovnáme-li Ammiana Marcellina k anglosaskému poutníkovi, který válku Hermanrika klade k „puszczy Wislańskiej,“ dospějeme toho poznání, že Hermanrik panoval na Visle, nikoliv na Tise; že Hunové a Alanové udeřili na ně nikoliv ze Zakarpatí sedmihradského, nýbrž z krajin Zavislanských. Světlo nám podává kronika slovanská bezejmenného dějepisce ³⁾ a Helmoldova ⁴⁾. Obě zavislanské Rusko jmenují Chuni-gard čili krajinu Hunů: tedy válka Hermanrika se přihodila na pravém břehu Visly v Sarmacii (= Scythii) pod Baltem. Skutečně i Jornandes praví, že

¹⁾ Hunni, Alanis adjunctis, confidentius Ermenrici late patientes et uberes pagos (tak se jmenovaly župy) repentino impetu perruperunt. Qui vi subitae procellae percussus, magnorum discriminum metum voluntaria morte sedavit. Cuius post obitum rex Vithimirus (u Jornanda Winitharius) creatus restitit aliquantisper Alanis, Hunnis aliis fretus, quos mercede sociaverat partibus suis: verum post multas clades animam effudit in proelio. Lib. XXXI. 3. ed. Paris.

²⁾ Deutsche Heldensage.

³⁾ Rutia a Danis Ostragard i. e. in oriente posita (regio), affluens omnibus bonis, vocatur. Dicitur etiam Chunigard, eo quod sedes Hunnorum primo ibi fuerit. Lindenbrog: SS. RR. Germ. Hamburg, 1706. pag. 189.

⁴⁾ To téměř doslovně praví Helmold lib. I. c. 1.

Hermanrik podmanil sobě i Esty a panoval nad mnohými národy Germanie (na levém) a Scythie (na pravém břehu Visly), ano i zejména vypočítává ty rozličné pobřežní národy¹⁾. Tak tedy i z Ammiana Marcellina následuje, že Jornandes chybně klade Gothy do naddunajské Dacie, které měl položit do Danie.

K tomu resultátu dospějeme, uvážíme-li, co vypráví Jornandes o válce krále gepidského Fastida proti králi gothskému Ostrogothovi. Dle Jornanda Gothové — prý — bývali v Dacii (Sedmihradsku), kde se později po smrti Atilově († 454) osadili Gepidové. Kdeže tedy předtím bývali Gepidové? Tam kdesi, kde bývali Burgundové. Orosius klade Burgundy na pravý břeh dolního Rýna²⁾. Paulus Diaconus praví, že Longobardové, vytáhnuvše z Mauringie³⁾ přišli do Gollandy (Holandska?) a odtud rozšířili své panování nad Anthaib, Banthaib a Wurgondaib⁴⁾. Je-li Banthaib ostrov Bant, který sousedil s krajinou slovanských Fresů⁵⁾, Burgundové skutečně bývali na dolním Rýně: jak tedy Jornandes položil i Gepidy i válku jejich s Burgundy a pak hned s Gothy na dolní Rýn? Gepidové již před r. 280. bývali v Sedmihradsku⁶⁾, a tam je nacházíme i v době avarské; kromě Jornanda nikdo nic neví o Gepidech na Rýně. Odloučíme-li — jak jsme přinuceni — jméno Gepidů od vojny, kterou měli Burgundové a pak Gothové na dolním Rýně, následuje z toho, že tu válku vedli Gothové z Danie, nikoliv z naddunajské Dacie; a vedli ji proti jinému komukoliv, jen ne proti Gepidům.

¹⁾ Šafařík: Starožitnosti I, 341.

²⁾ Migne: Patrol. lat. tomo 31. pag. 1144.

³⁾ Bezpochyby rozumí podbritanské Venetsko, kde bývali Morini (Armoriciani, Námořící).

⁴⁾ Lib. I. c. 13. J. Kollára: Rozpravy. Budín, 1830. str. 244.

⁵⁾ Scholion 4. Adami Brem. ap. Migne: Patrol. lat. tomo 146. pag. 470.

⁶⁾ Flav. Vopiscus in Probo. Mamert. Paneg. II, 17.

Ať si tedy učenci kladou panování Gothů na severu od Britannie až k pomezí mezi Evropou a Asií¹⁾, jen ne na Potisí!

Je pravda, že Francouzové na zeměvidě staré Gallie rozeznávají Visigoths a Ostrogoths²⁾: ale jen ne na základě chybně vysvětlovaného Jornanda. Dějepis před Jornandem nezná Ostrogothův, nýbrž Ultrogothy, t. j. Gothy za Pyrenéem (*ultra Pyrenaeum*) v Itálii; a i ty, kteří z oné strany Pyrenéjí přišli a osadili se vedle Vesegothů, nepřestal jmenovati Ultrogothy. Připomenutí hodno je i to, že král Gothů italských psal se *rex Austri*, král Gothů galských (čili Vesegothů) ale *rex Aquilonis*³⁾, a tak *Gothi Austri* čili *Austri-Gothi* zaměnění byli s Ostro-Gothy.

II. Zpráva Jornandova o Vandalech.

Očistivše Jornanda od přílepku německo-gothského, přistoupíme k jeho lepší stránce, která — i proti jeho vůli — poskytuje nám hojného světla k objasnění pradoby slovan-ské. Nejvíce se nás dotýkají Vandalové jeho, které Šafařík též přinesl za oběť Němcům⁴⁾.

Jornandes o sídle Vandalů naznačil toto: „Bývali na tom místě, kde sedí Gepidové, vedle řek Maroše, Miliare

¹⁾ Filii Magog... a mari Britannico longo tractu per Daciam (= Daniam), Sveciam, Norwegiam, Islandiam, Gothiam, Sespiam, Hyperboream, et ab insulis Orcadibus usque ad montes Caspiae per latera aquilonis protenduntur, libere possiderent. Inter quos antiquitus Gotthi primatum tenuerunt. Chron. Comitum Oldenburgensium. SS. RR. Germ. tomo II. opera H. Meibomii. Helmaestadii, 1688.

²⁾ C. Mullié: Fastes de la France. A. Lille, 3. Edit.

³⁾ Migne: Patrol. lat. tomo 31. p. 571.

⁴⁾ Starožitnosti. I, 453 atd.

a Gilfil i Grissia, která běží nad svrchujmenovanými řekami ¹⁾. Byli jim totižto tehdy na východ Gothové ²⁾, na západ Markomané, na sever Hermundurové, na jih Hister, který též Dunajem sluje. Zde tedy přebývajícím Vandalům vypořádána byla válka od Gebericha, krále gothského, u břehu svrchuřečené řeky Maroše, kde tehdy dlouho bylo bojováno s rovným (štěstím): ale ihned sám Visumar, král vandalský, s velkou částí svého lidu byl poražen, ale Geberich, výborný vůdce Gothský, přemoh a oloupiv Vandaly, navrátil se do vlastního sídla, odkud byl vytáhl. Tehdy těch málo Vandalů, kteří unikli, sebravše svůj zeslábený zástup, opustivše nešťastnou vlast, vyprosili sobě od knížete Konstantina Panonii a tam asi za 40 let majíce bývání, rozkazů císařův jako osadníci poslouchali.“

Z té zprávy se učíme, že

1. Vandalové táhli se západně od Krušných hor, které je dělily od Duorinků, vedle Markomanů a, počnouc u Carnuntum, vedle Dunaje středního k Dunaji dolnímu asi k ústí řeky Aluty; severovýchodně od Krkonošských hor, které je dělily od Svebů, vedle levého břehu Visly a vedle Karpatů i hor sedmihradských asi k řece Alutě ³⁾. Tato Vandalia tedy obsahovala v sobě nynější Čechy, Moravu a Uhry na levé straně středního Dunaje.

2. Jižní část Vandalie byla zvláštním potiským královstvím, majíc svého vlastního krále Visumíra. Obyvatelé její na řece Temeši jmenovali se i Temešané ⁴⁾.

¹⁾ Grissia je bezpochyby mylně psaná aneb přeepsaná Tisa.

²⁾ Vlastně Gotinové galští čili Gepidové v nynějším Sedmihradsku.

³⁾ Záhady dějepisné. II, 4. a).

⁴⁾ (Daciam = Transilvaniam) ab oriente Roxolani, ab occasu Tamazites, a septemtrione Sarmatae et Bastarnae, a meridie amnis Danubii fluentia terminant. Jornandes.

Tato poloha zeměpisná srovnává se úplně se svěděním klasiků. Dio Cassius Krkonoše nazývá horami vandalskými a klade do nich počátek Labe ¹⁾. Tacitus mezi původní obyvatele Germanie počítá Marsi, Gambrivy, Sueby a Vandaly ²⁾; Velleius Paterculus dokládá, že mezi Duorinky a Semnony svebskými teče Labe ³⁾. Z toho následuje, že Vandalové patrně obývali nejen pod Duorinky, ale i pod Sueby a pod řekou Suebou (Sprevou), tedy pod Krušnými horami a pod horou Ještědem ⁴⁾ v nynějších Čechách.

Markomanii obyčejně vykládají o Moravě a Čechách, což je nesprávné. Bydleliť Markomané skutečně — jak praví Jornandes — nad rakouským Dunajem; a pravděpodobno je, že po ní zůstalo jméno Marchfeld. Velleius Paterculus naznačil o Marobudovi, králi markomanském, toto: „Bylo se ho báti také proto, že maje na levo a v čele Germanii, v pravo Pannonii a v pozadí sídel svých Norikum, všem strachu naháněl ⁵⁾. Hledíme-li na zeměvid, vlastní Markomanie měla na západ Norikum, na sever Hermundury (Duorinky), na východ Vandalii (Čechy), na jih rakouský Dunaj, který ji dělil od římské Pannonie. Potvrzuje to Tacitus, když praví o Marobudovi, že přemožen jsa od Katvalda (rozeného Vandala), přešel přes Dunaj tam, kde teče podél provincie Norické, psal Tiberiovi, řím. císaři, prose o pomoc ⁶⁾. Že Vandalové sousedili na severovýchod s Markomany, toho svědkem je Dio Cassius, jenž praví, že císař Antonius Caracalla (r. 211. po Kr.) vychloubal se, že proti sobě poštvál Vandaly a Markomany, kteří prvé byli přátelé ⁷⁾.

¹⁾ Dio Cassius. I, 55. c. 4, 2.

²⁾ De moribus Germ. c. 2. Záhady dějepisné III.

³⁾ Pat. II, 106.

⁴⁾ Šembera: Západní Slované str. 133.

⁵⁾ Vell. Pat. II. c. 109.

⁶⁾ Annal. II. c. 63.

⁷⁾ Dio Cass. lib. 77. c. 20. Slovenský Letopis. VI, 104.

O Vandalech na levém břehu středního Dunaje nesnadno je psáti proto, že dějepisci společné jméno Vandalů zaměňují též s jinými zvláštními. Julius Capitolinus praví, že císař Antonius, poraziv Markomany, Sarmaty, Vandaly a Quady, zprostil Pannonii poddanství¹⁾. Z toho následuje, že na středním Dunaji sousedili s Pannonií Sarmatové, Vandalové a Quadové; pravděpodobno je, že se tu míní v tomto pořádku: Quadové po Hron, Sarmatové po Tisu, Vandalové v Potisí, jak je uvozuje Jornandes s jejich králem Visumírem. Potvrzuje mne v tom Dio Cassius, který — mluvě jako Jornandes — klade je mezi Tisu a Dacii²⁾, a Flavius Vopiscus praví, že cís. Probus o. r. 280. Vandalům, Gepidům a Gautunům sídla v římské říši vykázal³⁾. Zde máme to místo, kterého Jornandes zneužil k své německo gothské tendenci, připsav skutek cís. Proba cís. Konstantinovi Velkému⁴⁾ a učiniv z Gautunů své Gothy. Tito Gautunové bezpochyby byli Getové nad dolním tokem Dunaje, kteří s jinými sousedními národy činili výlety přes Dunaj k Balkánu⁵⁾ a proti kterým nepřestával hřměti Claudius: „*Gothi e Thraciis amouendi!*“

Od té doby o těch Vandalech dějepis mlčí; nikoli proto, žeby byli vyhynuli, ale proto, že se v dějepise pod jiným jménem (Sarmatů) připomínají.

Hlavní otázkou je: jaké národnosti byli Vandalové? Šafařík připojil se tu k moudrosti německých učenců, že Vandalové byli Němci, pak se vystěhovali, a na jejich místo Slované se přistěhovali. V tom není pravdy ani za mák.

¹⁾ SS. Hist. Augustae. Berolini, 1864. I, 53. c. 17.

²⁾ Dio Cass. l. 71. c. 12. Pet. Mag. Excerpt. ed. Paris. p. 24.

³⁾ Flav. Vop. in Probo. Mamert. Paneg. II, 17.

⁴⁾ Jordan: Orig. slav. I, 65. III, 163.

⁵⁾ Peuciny, Trutungy, Austrogothi, Virtingui, Sigipedes, Celtae etiam et Heruli. Trebel. Pollio in Claud. Eutropius l. 9. c. 8. Jo. Severini: Pannonia. Lipsiae, 1770. p. 153; 263.

Celé to zpotvoření dějepisu zakládá se na lživém ztotožňování naddunajských Getů s německými Švédo-Gothy a na stejné národnosti Gothů (vlastně Getů) a Vandalů ¹⁾, což je nepravda. K tomu, co jsem již svrchu vyložil ²⁾, přidávám tyto doklady:

a) Dřevní Slované již od doby Herodotovy (444 př. Kr.) jmenovali se též Gety a Dáky. Pod tímž jménem vyskytují se v dějepise i Vandalové, o nichž jsme zde jednali. Strabo píše: „Někteří kmenové suebští bydlí uvnitř toho lesa (Hercinského), jiní vně jeho, mezující s Gety ³⁾.“ Tacitus píše, že Germanie oddělena je od Sarmatů a Daků obapolným strachem nebo horami ⁴⁾. Plinius klade Daky do Potisí ⁵⁾, ale Strabo Gety na oba břehy dolního Dunaje ⁶⁾.

b) Sám Jornandes na levou stranu Karpatů a Visly klade Venety ⁷⁾. Ptolemaeus začátek malých Karpatů při Prešpurku klade pod stupeň 42 30—48 30; začátek velkých Karpatů u zřídla Visly pod stupeň 46—48 30; hory Venedské pod stupeň 47° 30'—55 0. Není pochybnosti, že mu „*Venedici montes*“ jsou ony hory ⁸⁾, které Dio Cassius nazývá Vandalskými horami. Poutník anglosaský praví, že byl s Gepidy (v Sedmihradsku) a s Vinedy ⁹⁾. Srovnává se to úplně s tabulí Peutingerovou, na níž „Venadi Sar-

1) Historia Gotthorum etc. Hugonis Grotii. Prol. p. 5.

2) Srov. str. 4—18. tohoto spisu.

3) Geogr. lib. VII. c. 1.

4) Taciti Germania c. 1.

5) Usque ad Pannonica hiberna Carnunti, Germanorumque ibi confinium campos et plana Jazyges Sarmatae, montes vero et saltus pulsati ab his Daci ad Patissum amnem.

6) Strabo: Geogr. lib. VII. Letopis Matice Slovenskej r. 1869. II, 48.

7) Záhady dějepisné. II, 4.

8) Šafařík: Starožitnosti. II, 681.

9) Ibidem pag. 704.

matae“ položení jsou u hor Bastarnských ¹⁾, které se berou vůbec za hory Sedmihradské.

c) Sv. Hieronym († 420) píše o východní říši římské: „Dvacet i výše roků je, co mezi Cařihradem a Alpami Julskými každodenně prolévá se krev římská. Scythii, Thracii, Macedonii, Dardanii, Dacii, Dalmacii a všechny Pannonie Goth, Sarmata, Quad, Alan, Hunnové, Vandalové, Markomanové pustoší ²⁾.“ O západní říši však: „Nesčíslní a nejdivočejší národové všechnu Gallii podmanili. Cokoliv je mezi Alpami a Pyrenéji, co oceanem a Rýnem obklíčeno, Quad, Vandal, Sarmata, Alanové, Gepidové, Herulové a nepřátelští Pannonové pustošili ³⁾.“ To jisté svědčí Prudentius, když v básni proti Symmachovi klade pospolu tyto národy: „Daca, Sarmata, Vandalus, Hunus.“ Že se zde rozumějí Vandalové v Potisí, vysvítá z toho, že je sv. Hieronym klade do pořadí s Quady a Sarmaty ⁴⁾,² rozeznává je od Pannonů. Bylo to na začátku V. století, když Vandalové hráli velkou úlohu v říši římské, tak dalece, že Stiliko († 408), rodem Vandal, byl konsulem (r. 400) a tutorem západorímského císaře Honoria; ano společné jméno Vandalů zahrnovalo do sebe i Quady a Sarmaty ⁵⁾.

Darmo němečtí a němčourští učenci tvrdí, že se němečtí Vandalové vystěhovali a pak Slované do země po nich uprázdněné přistěhovali. Stilikovi nebylo třeba obecného lidu, nýbrž ozbrojeného; onen zůstal i na dále seděti doma. Na příklad jsou vandalští Silingové, kteří potom v Hispanii dostali Baetiku za podíl ⁶⁾; s nimi měli styky

¹⁾ Ibidem pag. 687.

²⁾ Epist. 36. ad Heliodorum episcopum.

³⁾ Epist. 9. ad Agaruchiam de monogam.

⁴⁾ Srov. str. 21. a notu předešlou tohoto spisu.

⁵⁾ Stilicho, spreto Honorio, regnum eius inhians, Alanorum, Sueuorum, Vandalorum gentes, donis pecuniisque illectas, contra regnum Honorii excitavit. Chron. Marcellini comitis.

⁶⁾ Migne: Patrol. lat. tomo 31. pag. 1165.

doma pozůstali Silingové¹⁾. Tomu něco podobného bylo v XV. a XVI. století za doby Jiskrovy a Žižkovy. Čeští válečníci dali se najmouti kterémukoliv panovníkovi, který je platil a vedl na kořist. Komu již napadne tvrditi, že s těmi válečníky vytáhl i lid z Čech? Kdyby byla řeč o přistěhování Slovanů do našich zemí za V. století př. Kr., nedostatku zprávy o tom pranic bychom se nedivili: ale blouzniti o stěhování Slovanů do našich zemí v V. století po Kr. je nesmysl. Máme zprávy o přistěhování Hunů, Longobardů, Avarů a Bulharů: ale o přistěhování tak náramného počtu Slovanů, který by naplnil „nesmírné prostranství“ na západní straně Karpatů a levém břehu Visly²⁾, nemáme ani joty. Kdekoliv dějepis mluví o Slovanech, všude je zná jako národ domácí, předhistorický, který předtím byl ukryt pod rozličnými jmény. Tak na př. Longobardové již ok. r. 400 našli Beo-Vinidi v Čechách jako národ domácí³⁾. Kdo se nedá vésti předsudkem němčourským, uzná, že jméno *Vandalus* i před i po V. století po Kr. označovalo Slovana, nikoliv Němce.

Že někdejší jméno Vandalů bylo totožné se jménem Vinidů, Venetů a Venedů čili Slovanů, toho svědkem je i Jornandes, když na levou stranu Karpatů a na levý břeh Visly klade Venety a Vinidary, Vandali a Vandalii⁴⁾. Adam Bremenský⁵⁾ a dle něho Helmold⁶⁾ mají Vandaly za Slovany. Paulus Diaconus o Vandalech a vůbec o národech staré Germanie praví, že boha Merkuria jmenovali Voda-

¹⁾ Procopius Caes. de bello Wand. lib. 1. c. 22. Slovenský Letopis. VI.

²⁾ Záhady dějepisné. II, 4.

³⁾ Slovenský Letopis. VI, 266.

⁴⁾ Záhady dějepisné. II, 4.

⁵⁾ Slavania amplissima Germaniae provincia a Winulis in colitur, qui olim dicti sunt Wandali. Lib. II. c. 64.

⁶⁾ Antiquitus Wandali, nunc autem Winithi. Chron. Slav. c. 2.

nem¹⁾); což se úplně srovnává s kupectvím po vodě, jehož ochrancem býval Mercurius. Kdoby Vodana odepřel Slovanům, tomu bylo by dokázati, že ani slovo „voda“ není slovanské. Saxo téměř ani nejmenuje Slovary jinak, nežli Vandaly²⁾. Proto mnozí slovutní učenci Tacitovy a Pliniovy Vandaly měli za Slovary³⁾. Chronicon Comitum Oldenburgensium praví o Vandalech do Hispanie se vystěhovavších, že byli Slovary a svou národností i tam zachovali⁴⁾; ti však, kteří byli doma zůstali, že své panování rozšířili⁵⁾. Není potom divu, že A. Krantz o slovanskosti Vandalů tak byl přesvědčen, že své dílo o Slovanech pojmenoval Vandalii⁶⁾.

Že jméno Vandal zůstalo i po V. století u nás a označovalo Slovana, o tom není pochybnosti. Knížata Meklenburská, králové Danští a Švedští, jelikož nad Vendy (Slovary) panovali, nazývají se ve starých diplomech „*principes Vandalorum*“ a „*reges Vandalorum*.“ V letopisech, které poznačily vojny Slovanů, tito jmenují se častokrát Vandaly⁷⁾.

¹⁾ Ipse (Wodan) est, qui apud Romanos Mercurius dicitur, et ab universis Germaniae gentibus ut deus adoratur. Lib. I. c. 9.

²⁾ Chron. Slav. Helmoldi ed. Bangertus. Lubecae, 1659. pag. 7.

³⁾ Celou řadu jejich podává J. Kollár (Rozpravy str. 270 — 272.), kam čtenáře odkazují.

⁴⁾ Gilimer (o. r. 527) quinque annis regnavit. Et post eum multis annis per diversos reges slavicae originis est regnatum (in Hispania et Africa).

⁵⁾ Wandali vero, qui in patria remanserant, pariter fines suos non modicum dilatarunt. Nam et ipsi terram, quae nunc in Ungariae regno Slavonia nuncupatur, cum multis insulis Adriatici maris potenter obtinuerunt; ubi adhuc posteritas generis et cognitio idiomatis perseverat. Srov. Jagić: Archiv. VII, 613. Slovenský Letopis. VI, 105. n. 5.

⁶⁾ Vandalia. Francofurti, 1580.

⁷⁾ Chronica Bremensis: Hamburgum destruebatur a Wandalis, id est Slavis. SS. RR. Germ. H. Meibomii T. II. Helmaestadii, 1688. Gens Hunorum et Guandalorum. Chron. Benedicti ap. Pertz:

Slovenci v železné, šomodské a saladské župě ještě dlouho jmenováni byli Vandaly¹⁾. Lambecius slovanský jazyk nazývá vandalským jazykem²⁾. I Šafařík uznává a hojnými důvody dokazuje, že od V. století po Kristu Slované jmenováni byli Vandaly a slovanský jazyk vandalským³⁾: avšak, když klassické Germány přijal za Němce⁴⁾, Slovany vrhl za Vislu a Karpaty⁵⁾, dle bludu Jornandova německé Švedo-Gothy položil do naddunajské Dacie⁶⁾ a — prý — německé Vandaly dokořán přesídlil do Pannonie, potom do Gallie, pak do Hispanie a Afriky, nutně upadl do toho náramného bludu, že slovanští Vandalové od V. století po Kristu nejsou rovni Vandalům před V. stoletím, ale že jméno Vandal přešlo s Němců na přistěhovalé Slované. I proč se Šafařík nevzpamatoval, že ten slovenský Hron čili Gron obýván byl též za doby M. Aurela Sloveny, kteří jej podobně tak (*Γρα-vova*) jmenovali? Z toho bludu, že Vandalové, kteří se dali na dobrodružství do Gallie a Hispanie, byli Němci, nedovedl se vymotati ani Šembera⁷⁾, poněvadž podobně německé Švedo-Gothy položil do naddunajské Dacie. Tito naši výtečníci měli si povšimnouti slov G. B. Schiracha: „Předtím všeobecná domněnka mužů učených jeden původ přivlastňovala Venedům a Vandalům, a Vandaly i Venedy za jeden národ vystavila. Povstali potom mužové, kteří buď

Mon. Germ. V, 697. Exercitus Saxonum a Wandalis superatur (an. 1056). Ann. Augustani. Pippinus cum Longobardis et Baiuariis in Wandalos (an. 796). Ann. Einsidl. Wandali (Poláci). Miracula S. Oudalr. Pertz. IV, 423.

¹⁾ Čaplovič: Croaten und Wenden in Ungarn. Pressburg, 1829. S. 49. Šafařík: Geschichte der slav. Sprache und Literatur.

²⁾ Orig. Hamb. Lib. I. c. 3.

³⁾ Starožitnosti I. 446.

⁴⁾ Záhady dějepisné. V Praze, 1887. III.

⁵⁾ Záhady dějepisné. V Praze, 1886. II, 4 atd.

⁶⁾ Srov. str. 4—18. tohoto spisu.

⁷⁾ Západní Slované. Vídeň, 1868. str. 107.

za novotami se pachtíce aneb místy spisovatelů svedeni a křivými vrtochy oklamáni, za různé národy chtěli míti Vandaly a Venedy. Mezi těmito hlavní autority dosáhl Phil. Cluverius, který z Vandalů chtěl učiniti Němce. Naproti tomu Grotius pokusil se z Vandalů udělati Gothy takými důvody, které již na náš, světlem historie venedské a gothské osvícený věk padati nemohou¹⁾.“ I dejme tomu, že jméno německých Vandalů bylo by přešlo jen na ty Slované, kteří by se byli osadili v těch sídlech, které vystěhovavší se němečtí Vandalové opustili, kdežto Vandaly jmenovali se zvláště Slované pod Baltem, ano i Visla nosila jméno *Vandalus*²⁾.

Našli se ovšem muži, kteří Němce v Sedmíhradsku a na Slovensku odvozovali od někdejších — prý — německých Gothů a Vandalů: avšak tito nedoukové pramálo studovali dějepis Velké Moravy a pak Uher, zejména staré diplomy uherské; neb jinak byli by zvěděli, že jsou to pozdější, buď hladem dohnání aneb z jiné (hospodářské a politické) příčiny povolání němečtí (*Saxones. Flandrenses*) přistěhovalci³⁾.

Nesmíme zamlčeti konečně ani etymologie, nestarajíce se o to, že na nás kdo uhodí posměchem⁴⁾. Kdybychom ztratili chladnokrevnosť naproti sarkasmům, nikdy bychom se neosmělili k rozlušťování pratemných „záhad dějepisných.“

¹⁾ Act. Soc. Jabl. 1774. p. 30.

²⁾ Srov. str. 25. tohoto spisu. *Germania versus orientem ultra Albiam Sclavis seu Vandalis inhabitatur, quorum plurimi in rure citra Albiam reperiuntur. Gobelini Personae I. aetas mundi.*

³⁾ Anno regni sui (Ludovici) VII. Ungari invadunt Saxoniam, magnam praedam virorum et mulierum inde abducentes, quos in finibus eorum versus Thraciam prospicientibus collocabant. Gobelini Personae VI. aetas mundi c. 46. J. L. Pič: *Abstammung der Rumänen.* Leipzig, 1880. S. 127. *Der nationale Kampf.* Leipzig, 1882. S. 117.

⁴⁾ J. Korec v „Hlasu“ č. 82. r. 1886. o mých „historicko-etymologických pokusech“ pravil: „Tou methodou bylo by lze i dokázati, že slovo Jarab pochází ze slova Nabuchodonosor.“

Němci s etymologií jména *Vandalus* jsou snadno hotovi; dle nich pochází od slovesa *wandeln* (kočovati, stěhovat se) a znamenalo by Nomady. Poněvadž Plinius, Tacitus a jiní klassikové již užívají jména *Vandalus*, z toho by následovalo, že to slovo Latiníci přijali od Němců. Já — upřímně vyznávám — nemohu se s tím srozuměti; neb za doby klassiků nenacházím Němcův (*Saxones*) v Germanii ¹⁾, tím méně ve Vandalii, která od Malých Karpatů až k dolnímu Dunaji nenáležela ku Germanii. I kdybychom ty klassické Germany měli za středověké Germany čili za Němce, nastává otázka: koho Němci pojmenovali Vandaly? Sebe či Slovany? Pojmenovali-li tak Slovany, následovalo by z toho, že již za doby Pliniovy Slované obývali od ústí Visly až k oceanu ²⁾; k čemu však němečtí učenci nechtějí přivoliti. Jestliže však pojmenovali tak sebe — což již samo o sobě není pravděpodobné — jak se to stalo, že pozbyli jména *Vandalus* a přenesli je na Slovany? jak se to stalo, že Latini vedle jména *Teutonů* a *Saxonů* nepodrželi i jména *Vandalus*? Já toto uváživ navracuji se k své předešlé domněnce, že Římané je měli za kupce ³⁾ aneb za příchozí ⁴⁾; s oním se shoduje i jméno *Vendae*, s tímto *Venetae*.

Že *Vendae*, *Venedy*, *Vindi*, *Vandili* a *Vandali* byli týmž národem, o tom jsme se přesvědčili ⁵⁾; ale že Slované to jméno dostali od kupectví, o tom chci podati zde doklady.

Dějepis vyhlašuje Slovany za první hotovitele korábů z jednoho klátu vydlabaných ⁶⁾. Takové koráby nacházíme

¹⁾ Záhady dějepisné. V Praze, 1887. III. Parlamentär N. 31. S. 6.

²⁾ Jagić: Archiv. IV, 64 Záhady dějepisné. II, 6.

³⁾ Záhady dějepisné. I. 20.

⁴⁾ Když se Voglejší osadili v Gradě, dle Dandula „*Veneti, quasi advenae, nominati sunt.*“ Migne tomo 113. pag. 242.

⁵⁾ Srov. str. 24. a str. 26. tohoto spisu.

⁶⁾ *Sclavorum gens numero infinito ex Drogobitis, Sagodatis,*

nejen na Černém moři u Balkanských Slovanů, ale i v Germanii na Labi a germanském moři, na Dunaji, Savě, ano pod jménem „*naves liburnicae*“ i na Adrii ¹⁾). Že se korábů užívalo hlavně k obchodu, to snad dokazovati bylo by zbytečno. Že staří Slované vedli kupectví a obchod jak po suchu, tak po moři, o tom nemohu pochybovati z těchto důvodů: Herodot (444 př. Kr.) praví o Slovanech (Siginnech) v Pannonii, že se táhli až k Venetům adriatickým; že Lygyané nad Massilií bývající, kramáře, ale Kypričtí oštěpy jmenovali siginny ²⁾): tedy i národ i kramáře i výrobek jmenovali stejným jménem právě tak, jako potom v středověku říkali národu *Sclavini*, jeho rouchu *sclavinisca* a jeho kuším *σκληβενισκιον* ³⁾). Týž Herodot hledě na roucho (halenu) Venetů, které bylo podobno kroji medskému, pokládal je za přistěhovalé z Medie na Adrii; jiní však za to mají, že se dostali na Adrii buď z Paflagonie aneb z podbritanského Venetska. Možné je i jedno i druhé. Dle Plinia v Paflagonii vedle přistěhovalých Řeků bývali praobyvatelé barbarští Venetové, kteří se potom kupeckou námořní plavbou dostali k Adrii ⁴⁾). S tím příležitím Venetů k Adrii snad souvisí též jméno barbarských Pelasgů (Polazů). Na ty obchodní, od Sarmatů rozdílné

Belegezetis, Baenitis, Berzitis reliquisque (Sclavorum gentibus), quae primum uno ex ligno naves praeparare didicerant. Migne: Patrol. gr. lat. tomo 116. p. 1326.

¹⁾ Dio Cassius lib. 49. c. 38. Vellejus Paterculus lib. 2. c. 107. Časopis Musejního spolku olomúckého r. 1886 str. 131. Migne: Patrol. gr. lat. tomo 116 p. 1326. Slovenský Letopis. V, 110.

²⁾ Kniha pátá, hl. 90.

³⁾ J. Kollára: Rozpravy str. 81

⁴⁾ Quo loco (in Paphlagonia) Henetos adiicit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi postulat... Quo in omni tractu proditur tres tantum gentes Graecas iure dici, Doricam, Jonicam, Aeolicam; ceteras Barbarorum esse. Lib. VI. c. 2.

Venety paflagonské asi padá výpověď Tacitova, že všechny lesy a hory, co jich koli mezi Peuciny a Fenny strmí, loupežně protulují¹⁾. Že Adria mohla dostati přistěhovalce kupecké i z Germanie po Visle i z podbritského Venetska, to dokazuje obchod s jantarem, který se vedl i po Visle ku Carnuntum i po oceanu²⁾. Ale i uvnitř země v Germanii a Vandalii měli Slované obchodní styky buď mezi sebou³⁾ aneb s Římany⁴⁾: nemohli-li tedy Slované pro ten obchodní poměr od Římanů zvaní býti *Vendae* a *Vendalii*?

Odkládám již pero v tom povědomí, že jsem záhadnou otázku o Gothech a Vandalech náležitě rozluštil; neb není možno, by svrchu uvedené důvody každého neustranného a předsudkem němčourským úplně neoslepeného badatele nepřivedly k tomu poznání, že německých Gothů na Potisí a v Sedmihradsku nikdy nebylo; že země od Krušných a Krkonošských hor až k dolnímu Dunaji sloula Vandalii a obývána byla kmeny, kteří nosili společné jméno Vandalů; že Vandalové byli slovanským předhistorickým národem a v V. století po Kr. ani úplně se nevystěhovali, aniž jejich potomstvo na Labi a Dunaji vyhynulo a jiným národem přistěhovalým nahrazeno jest.

Etymologii slov gothských a vandalských, v kterých Hugo Grotius nachází německost, neměl jsem za hodnu povšimnutí, poněvadž je příliš nucená⁵⁾ a vyhlašuje i slova

¹⁾ Tac. Germ. c. 46.

²⁾ Šafařík: Starožitnosti. I, 121 atd.

³⁾ A. Šembera: Západní Slované str. 355. J. Fredegar r. 630 píše: „Sclavi, cognomento Winidi, in regno Samonis negotiantes.“

⁴⁾ Tamže str. 339; 349; 354. Záhady dějepisné. III. 13.

⁵⁾ Na př. Witiza mělo by znamenati „sapiens in metu.“ Co je to? Není Witiza podobnější slovu Vítěz?

patrně slovanská za německá¹⁾. Kdo uváží, že Jornandes psal s tendencí německo-gothskou, diviti se musí, že Hugo Grotius nenašel více slov v gothčině a vandalčině se zápachem německým. Kdybychom následovali jeho způsobu, více a snadněji bychom našli v té gothčině a vandalčině, jako i v pramenech té doby slovanských slov, nežli on německých²⁾, ačkoliv jsme v etymologii příliš zdrženliví³⁾.

¹⁾ Na př. brunia, lorica, brnění; gajum, silva densa, gaj aneb háj; zaman, in agmine vir, zeman, a p.

²⁾ Na př. Atec, At-ila (ot-ec), Tato, Totila, Liuban, Mirus, Arianimirus, Vithimirus, Vinitarius, Radagais (Radogost), Valemir (Velemir), Videmir, Godisclo (Godislav), Belisar (Bělicár), Bleda, Viliar, Heruli (Horalí), Alani (*Halani ex montium appellatione cognominati*, Holané), Godarik, Huni (huně, γοννα), Abares (Obři), Babai, Zizais (Bohyně Ziza), Zamolxes Pythagoreus (Zámlč), Eburicus (Buriš), strava, Widin, Vldin, Petza, Ruja, Veleda, Granua, Godila, Ratchis (sr. Šaf. Star. II. 333.), Ardogastos (Radogost) a p.

³⁾ J. Korec v „Hlasu“ č. 82. r. 1886. mne upozornil na tu chybu (?), že při etymologii vynechávám aneb přidávám, měním aneb přehazuji litery. K tomu se přiznávám s tím doložením, že v tom Grimma ani jedním procentem nenásleduji. Těm etymologickým hříchům naučil jsem se od jiných, poněvadž jsem pozoroval u nich: a) přehazování (na př. u Řeku βαλποδες, palustris, místo βλαποδες); b) vynechání (na př. Alani u Am. Marcellina Halani; Andalusia, Vandalusia; Enetae, Venetae; hebrejské Hagrid Agarení); c) přidávání (na př. hebrejské Askenas, Saskenas, Sasko; maďarské révész, trajector fluminis, převezník); d) měnění liter (na př. Goti, Getae; Vesi, Βεσοι; Pomoří, Pomerania; Danuvius. Dunaj; Γρανουα, Gron). Bez podobných „hříchů“ není etymologie!

„Svůj k svému!“

Nakladatel FR. A. URBÁNEK, český knihkupec

pro literaturu paedagogickou i hudební a pomůcky učebné

v Praze, na Ferdinandské třídě v č. 25. n.

— Prvý český závod hudební. — Prvá česká půjčovna hudebnin. —

Hudební dodavatel kr. z. Národního divadla.

F. V. Sasinek, proslulý slovenský vlastenec a učenec. Fotografie s vlastnoručním podpisem jeho: na čtverci 4 zl., kabinetka 80 kr., visitka poštou 35 kr.

Záhady dějepisné. Rozlušťuj. Fr. V. Sasinek. Vydává Fr. A. Urbánek. Sešit 1. **Pokusy historicko-etymologické.** Cena 20 kr. — Sešit 2. **Jornandes a Slované.** Cena 20 kr. — Sešit 3. **Tacitus o mravech Slovanů v Germanii.** Cena 20 kr.

„Sešit tento (2.) činí „Záhady dějepisné“ tím zajímavějšími, poněvadž pracuje o položení základu nového pro pradějepis Slovanů. Jak jeho obsah vykazuje, čelí proti soustavě, na kterou Šafařík založil své „Starožitnosti“, které západním Slovanům více uškodily snad, nežli prospěly. Ačkoliv Jornandes zřetelně udal, že na levém břehu Visly a na levé straně Karpat bývali Venetové, na pravém břehu Visly a na pravé straně Karpat Sclavini a Antové. Šafařík všechny Slované vrhl za Vislu a Karpaty. Sasinek opravuje omyl Šafaříkův, a to důkazy zřetelnými. Jestli se jeho výzkumy (co želatelno) ujmou, musí následovat nové zpracování „Starožitnosti“. Jméno Sasinkovo je již tak známo, že práce jeho zbytečné činí každé odporučování.

Jediné, co jsme našli opravy potřebné, je na str. 30. ř. 2., kde místo levém stojí pravém, na str. 31. v notě 3. místo „v“ stojí „a“. „Čech“ č. 70. dne 27. března 1886.

Die Slovaken. Eine ethnographische Skizze von Franz V. Sasinek, Sekretär der „Matica Slovenská“. Cena 20 kr., poštou 25 kr.

Príspevky k dejinám jazyka slovenského. Napísal Phil. Dr. S. Czambel. I. Cena 80 kr.

Slovenské bájeslovie. Písal Viliam Pauliny-Tóth. Sošit prvý. Cena 1 zl.

Čechy v X. století. Sepsal Fr. V. Sasinek. Cena 30 kr.

Kytka z Tatier. Česko-slovenskej mládeži z rôznych kvietkov uvil Stryčko Slavoš. So slovníčkom slovensko-českým. S 10 obrázkami dl'a nákresov J. Exc. Em. Salomona barona Friedberga-Miroborského. Cena i poštou 1 zl., skvostne váz. se zlatou ořízkou 2 zl.

Zo slovenskej chalúčky. Povesti, ktoré česko-slovenskej mládeži z rozličných sbierok vybral a podáva Stryčko Slavoš. So slovníčkom slovensko-českým. S 13 obrázkami dl'a nákresov J. Exc. Em. Salomona barona Friedberga. Cena 80 kr., skvostne váz. se zlatou ořízkou 1 zl. 80 kr.

Písne národův slovanských. I. 20 písni slovenských. Harmanisoval Dr. Lud. Procházka. Cena 1 zl.

Bartošova Kronika Pražská od léta Páně 1524. až do konce léta 1530. Dle dvou rukopisův cis. veřejné knihovny Pražské k vydání upravil K. J. Erben. Nové vydání. Cena 1 zl. 50 kr.

Paměti o školách českých. Listář školství českého v Čechách a na Moravě od l. 1598. do 1616. s doklady starší i pozdější doby. Vydal František Dvorský. Cena 5 zl.

Die Čechen in Preussisch-Oberschlesien. Stimme eines Rufenden aus Preussisch-Oberschlesien. Von einem Slaven. Cena 20 kr.

Novákova Knihovna kazatelská. Sbíрка děl homiletických.

Sv. I. **Tobiáš** aneb Sedmero skutkův tělesného milosrdenství. Kázani *postní*. Sepsal Fr. A. Diviš, farář ve Vladislavě u Třebíče na Moravě. Cena 70 kr.

Sv. II. **Duchovní promluvy k mládeži na školách středních a měštanských** Sepsal Jan Ev. Hulakovský. Díl I. Pro I. běh roku školního. Cena 1 zl. 20 kr.

Sv. III. **Ježíš na kříži.** Šestero *postních* exhort. Sepsal Ant. Buchtel, bisk. vikář a děkan v Kyšperku. Cena 30 kr.

Sv. IV. **Duchovní řeči na neděle a svátky celého roku.** Sepsal Fr. Černohouz, děkan v Dobrovici. I. Cena 2 zl. 40 kr.

Sv. V. **Pět ran Krista Pána.** Šestero *postních* exhort. Sepsal Ant. Buchtel. Cena 24 kr.

Sv. VI. **Duchovní promluvy k mládeži** na školách středních a měštanských. Sepsal prof. *Jan Ev. Hulakovský*. Díl II. Pro II. b. rok školního. Cena 1 zl.

Sv. VII. **Exhorty k studujícím na vyšších školách středních**. Sepsal *Fr. Perútka*, gymn. katecheta v Uh. Hradišti. Cena 1 zl. 40 kr.

Sv. VIII. **Josef z Arimatie** nebo Křestanská přísluha umírajícím a zemřelým. Kázání na neděle postní. Sepsal *Fr. A. Diviš*, farář Vladislavský na Moravě. Cena 40 kr.

Sv. IX. **Řeči vzdělávací akademické mládeži** prof. *Dra Bern. Bolzana*. Svazek I. Cena 1 zl.

Sv. X. **Řeči vzdělávací akademické mládeži** prof. *Dra Bern. Bolzana*. Svazek II. Cena 1 zl.

Sv. XI. **Ohlas slova Božího**. Promluvy na všechny neděle roku církevního. Sepsal *Fr. A. Diviš*, farář Vladislavský. Díl I. Cena 1 zl. 50 kr.

Sv. XII. **Řeči vzdělávací akademické mládeži** prof. *Dra Bern. Bolzana*. Sv. III. Cena 1 zl.

Sv. XIII. **Řeči vzdělávací akademické mládeži** prof. *Dra Bern. Bolzana*. Svazek IV. Cena 1 zl.

Kázne a řeči pohrabnie. Napísal *Fr. V. Sasinek*. Cena 60 kr.

Umučenie Pána našeho Ježiša Krista. Napísal *Fr. V. Sasinek*.

I. Hora olivová a zahrada getsemanská. Cena 1 zl. 10 kr.

II. Jerusalem. Cena 1 zl. 20 kr.

Život Josefa Jungmanna od *Václava Zeleného*. S podobiznou *Jos. Jungmanna* a s obšírným abec. rejstříkem. Cena 3 zl. 20 kr.

Rejstřík k 1. a 2. vydání *Života Josefa Jungmanna* od *V. Zeleného*. Sestavil prof. *Frant. Bílý*. S podobiznou *Jos. Jungmanna*. Cena 40 kr.

Několik rozprav o Frant. Lad. Čelakovském. Příspěvkem k jeho životopisu i k výkladu jeho básní napsal *Dr. Frant. Bačkovský*. S podobiznou. Cena 1 zl. 20 kr.

Obsah: Připomínka. — I. Nákres života a básn. činnosti. II. Kdy a kde studoval? III. Kdy přilnul k českému písemnictví? IV. Z kterých pramenů vytryskl básnický jeho duch? V. Z prvních tří spisovatelských let. VI. O jeho milostných vztazích. VII. O neštěstí, které ho stihlo koncem r. 1835. VIII. Kdo byla *Žofie Jandová*? — Dodavky k rozpravě „O básnické činnosti *P. J. Šafaříka* a *Fr. Palackého*. — Dodavek k tomuto spisu. — Abec. ukazovatel.